

Sygn. akt I UK 393/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanego J. S.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 listopada 2020 r.,
skargi kasacyjnej F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. od wyroku Sądu
Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**II. zasądza od F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z
siedzibą w R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału w C. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

F. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 kwietnia 2019 r., III AUa (...), zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 14 lipca 2017 r. i oddalającego odwołanie Spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe chorobowe, wypadkowe i zdrowotne J. S. w okresie od stycznia 2011 r. do

grudnia 2013 r.

Skarżąca zarzuciła:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266), przez błędną jego wykładnię wyrażającą się w uznaniu, iż pracownikiem w rozumieniu wskazanego przepisu jest również osoba, która na podstawie umowy o dzieło zawartej z podmiotem trzecim, świadczy pracę na rzecz tego podmiotu i jego kontrahentów, przy uwzględnieniu faktu, iż podmiot ten współpracuje z pracodawcą osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej w zakresie odrębnych od wskazanych w umowie o dzieło zleceń, których rozliczenie następuje na podstawie niezależnego od umowy o dzieło stosunku faktycznego i prawnego. Konsekwencją tak dokonanej wykładni wskazanego przepisu było uznanie, iż beneficjentem pracy świadczonej przez J. S. na podstawie umowy o dzieło zawartej z PW F. Bud s.c. był jego pracodawca, tj. PUHP F. s.c. (obecnie F. Sp. z o.o.), podczas gdy wyłączne korzyści z usług wykonywanych przez J. S. na podstawie umowy o dzieło czerpał PW F. s.c.

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez niewłaściwe zastosowanie i dokonanie subsumpcji normy prawnej wynikającej z tego przepisu do ustalonego w sprawie stanu faktycznego pomimo braku podstaw do przyjęcia, że korzyści z pracy wykonywanej na podstawie umowy o dzieło przez J. S. czerpał jego pracodawca (tj. PUHP F. s.c.), a nie podmiot, z którym współpraca ta została nawiązana na podstawie umowy o dzieło, tj. PW F. s.c.;

3) naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 6 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne rozłożenie ciężaru dowodu w znaczeniu materialnym, przejawiające się w uznaniu za udowodnione okoliczności wskazanych w apelacji przez organ rentowy, podczas gdy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. nie przedstawił żadnych dowodów i argumentów pozwalających na przyjęcie, iż korzyści z pracy świadczonej przez J. S. w oparciu o umowę o dzieło zawartą z PW F. s.c. czerpał PUHP F. s.c., a twierdzenia przedstawione przez organ rentowy w toku postępowania apelacyjnego stanowią wyłącznie polemikę z ustaleniami poczynionymi przez Sąd Okręgowy i dowodami

zadysponowanymi przez stronę skarżącą;

4) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 382 k.p.c., przez bezpodstawne pominięcie przez sąd drugiej instancji części materiału dowodowego zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji i wydanie orzeczenia wyłącznie na podstawie własnego materiału dowodowego, tj. z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji oraz z zaniechaniem obowiązku rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału dowodowego i przeprowadzenia jego własnej samodzielnej oceny, przy uwzględnieniu zasad wynikających z art. 233 § 1 k.p.c.;

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła, że jest ona oczywiście uzasadniona, bowiem z uwagi na liczne naruszenia przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania, których dopuścił się Sąd Apelacyjny, doszło do wydania wyroku nieodpowiadającego obowiązującemu prawu. Wyrok Sądu Apelacyjnego nie tylko odzwierciedla nieprawidłową wykładnię przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w tym w szczególności wadliwą interpretację „art. 8 ust. 2 lit. 2” wskazanej ustawy, ale uchybia również przepisom wyznaczającym podstawowe zasady postępowania cywilnego, w tym regułom dookreślającym rozkład ciężaru dowodu oraz obowiązki spoczywające na sądzie drugiej instancji w zakresie rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału dowodowego i przeprowadzenia jego ponownej, samodzielnej oceny.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od odwołującego się na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie jest dopuszczalne przenoszenie argumentacji służącej wykazaniu przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do uzasadnienia podstaw kasacyjnych ani odwoływanie się do tego uzasadnienia, podstawy skargi bowiem są badane dopiero przy rozpoznawaniu skargi, po jej przyjęciu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2018 r., III CSK 337/17, LEX nr 2483656 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632). W art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do

rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

W rozpoznawanej sprawie skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ustosunkowując się do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia

2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; z dnia 17 maja 2018 r., IV CSK 599/17, LEX nr 2499804). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436; z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 573/17, LEX nr 249707). Utrwalony jest także pogląd, że skoro zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170 oraz z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 408/13, LEX nr 1646932).

Wymagań tych skarżąca nie spełniła, bowiem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała się jedynie na naruszenie przepisów powołanych w podstawach kasacyjnych, nie tylko nie wykazując kwalifikowanej ich obrazy, ale nawet nie wskazując, na czym naruszenia tych przepisów polegają. Jak już wyżej podkreślono, tego rodzaju wywód musi znaleźć się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przykładowo, w zakresie zarzutów

naruszenia przepisów postępowania – w zakresie zarzutu naruszenia art. 382 k.p.c., przez bezpodstawne pominięcie przez sąd drugiej instancji części materiału dowodowego zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji - skarżąca obowiązana była do wskazania, jakie konkretnie dowody pominął Sąd drugiej instancji. Odnośnie do zarzutu naruszenia prawa materialnego, to należy przypomnieć, że regulacja zawarta w art. 6 k.c. koresponduje wyłącznie z etapem, w którym odtwarza się fakty, jej wpływ na subsumcję ma charakter wtórny i zachodzi tylko wówczas, gdy sąd uzna, że określone okoliczności faktyczne powoływane przez stronę nie mają pokrycia w materiale dowodowym. Wynika to stąd, że ciężar udowodnienia (*onus probandi*) pozwala rozstrzygnąć sprawę merytorycznie, także wówczas, gdy sąd nie zdołał w ogóle (w pewnej części) wyjaśnić stanu faktycznego sprawy. Wówczas konsekwencje procesowe tego ponosi strona, na której dowód spoczywał. Jeżeli natomiast istotne fakty zostaną ustalone, to podlegają one ocenie z punktu widzenia przepisów prawa materialnego, niezależnie od tego, która ze stron podjęła w tym zakresie inicjatywę dowodową (powód, pozwany, czy nawet dowód został przeprowadzony z urzędu, por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 stycznia 2008 r., I UK 223/07, LEX nr 442836, i z dnia 12 stycznia 2011 r., II PK 129/10, LEX nr 737385). W takiej sytuacji sąd, oceniając materiał dowodowy, kieruje się metodą poznawczą z art. 233 § 1 k.p.c., i na tej podstawie dokonuje wiążących ustaleń stanu faktycznego, które „podciągane” są pod odtworzony zakres desygnatów normy prawa materialnego. W tym wypadku nie dochodzi do właściwego lub niewłaściwego „rozłożenia ciężaru dowodowego”. Taka sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie, w której Sąd drugiej instancji, po ocenie dowodów, także zaoferowanych przez skarżącą, uznał, że J. S. w ramach umowy łączącej go PW F. s.c. pracował na rzecz swojego pracodawcy PUHP F. s.c., uznając za niewiarygodne dowody mające wykazać, że ubezpieczony nie uczestniczył w pracach zleconych do wykonania PW F. s.c. - przez PUHP F. s.c. (pracodawcę). W konsekwencji również nieuprawniony jest zarzut naruszenia art. 8 ust. 2a ustawy z dnia o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265) oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.